

V. LIMBĂ ȘI LINGVISTICĂ

UNITATEA LIMBII ROMÂNE PREAMBUL

Victor CRĂCIUN

**Liga Culturală pentru Unitatea Românilor
de Pretutindenii, București**
Tel. 0744/336274

Abstract

2008 brings in our conscience another significant moment in our national history: ninety years from the Big Union from 1918 when, successively, came back to the Mother Country – as the event was so beautiful named then – Basarabia, 27 March/9 April, then Bucovina, 15/28 November and at once Transylvania, Crisana and Banat, at the First of December.

The Union, carried out so late, gave birth to the Romanian's State, but the nation's unity existed de facto since its formation, since he always had the same nationality, the same language, the same orthodox beliefs, the same traditions, customs and the same culture.

Cuvinte cheie: istorie națională, unire, strămoși, origine dacică, unitate lingvistică.

Anul 2008 ne readuce în conștiințe încă un profund moment de istorie națională: împlinirea a 90 de ani de la marea unire din anul 1918, când, rând pe rând, s-au întors la Țara Mamă – cum minunat s-a definit evenimentul atunci – mai întâi Basarabia, la 27 martie/9 aprilie, apoi Bucovina, la 15/28 noiembrie și deîndată, Transilvania, Crișana și Banatul, la 1 Decembrie.

Înfăptuirea Marii Uniri rămâne actul final al făuririi României adevărate, unitatea de neam deschizând epoca strălucită a așezării țării noastre între statele cele mai importante ale lumii contemporane. La acea vreme care încheia Primul Război Mondial se așeza întreaga Europă într-o nouă lumină a dezvoltării ei. Și într-adevăr, vreme de două decenii, între 1920 și 1940 când a început al doilea dezastru mondial, România a cunoscut o dezvoltare fără precedent, devenind nu numai cum se spunea curent, „grânarul Europei” și un producător important în domeniul alimentației, ci și un partener în alte direcții, în cel petrolier, al cărbunelui, siderurgiei și altele. În același timp, era percepută ca o importantă prezență europeană în activități bancare, în tranzacții comerciale și în diplomatie. A fost epoca în care s-au impus în cultura universală Brâncuși și Enescu, alți creatori de prestigiu în artă, literatură, științe, medicină și nu pot fi trecute cu vederea contribuțiile lui Traian Vuia, Henri Coandă, Elena Văcărescu, Nicolae Titulescu, D. Pompei, Emil Racoviță, N. Paulian, și cele care se vor impune ulterior, dintre care amintim numele lui Eugen Ionescu, Mircea Eliade, Emil Cioran.

Evenimentul din 1918 a culminat dăruirea neamului care a parcurs etapele firești ale constituirii mai întâi a voievodatelor și țărișoarelor, apoi a celor trei Țări, Moldova, Țara Românească și Transilvania, unite pentru o frântură de vreme de Mihai Viteazul, la 1600, apoi frânte din nou de istorie, în continuare devenite Principatele Unite – Moldova și Țara Românească – la 1859, căpătându-și independența la 1877 și așezarea în epoca modernă, spre sfârșitul veacului al XIX-lea și începutul celui de-al XX-lea.

Unirea, înfăptuită atât de târziu, a creat Statul România, dar unitatea neamului exista în fapt încă de la formarea lui, căci a alcătuit dintotdeauna aceeași etnie, a avut aceeași limbă, aceeași credință ortodoxă, aceeași istorie, aceleași tradiții, obiceiuri și aceeași cultură.

Aria de constituire a etniei noastre, de la Adriatică la Bug, de-a stânga și de-a dreapta Dunării coboară parcă din părintele istoriei, Herodot, care spunea despre stră-strămoșii noștri, că „poporul tracilor este, după indieni, cel mai mare dintre popoarele lumii. Dacă ei ar fi guvernați de

unul singur sau dacă ar fi uniți, ar fi de neînvins și, după mine, cei mai puternici din lume. Această unire este greu de realizat și nu se va înfăptui niciodată. De aceea ei sunt slabi. Ei poartă diferite numiri, după regiunea în care trăiesc. Toți au aceleași obiceiuri și instituții, în afară de Geți și de Transi și de cei ce locuiesc dincolo de Crestonei”. Iar despre geți afirmă că „sunt cei mai distinși și mai drepti dintre traci”.

Iată neamul din care ne tragem, și să reiterăm opinia lui Herodot potrivit căruia strămoșii noștri nu erau uniți, cu mult mai târziu Burebista și apoi Decebal înfăptuind statul centralizat dac, dar Războaiele Romano-Dace s-au încheiat cu integrarea Daciei în Imperiul Roman, „unirea” fiind din nou uitată vreme de aproape două milenii.

Și totuși, poporul nostru s-a constituit și a rezistat chiar dacă unitatea statală a fost atât de întârziată, iar ceea ce lămurește această rezistență a întregului neam se explică prin unitatea lui etnică manifestată prin limbă, credință, tradiții obiceiuri care, toate laolaltă constituie aceeași istorie.

Ne vom ocupa, în anul 2008, în revista Universității „Vasile Goldiș” din Arad, aniversând astfel împlinirea a 90 de ani de la Marea Unire, de o problemă fundamentală a unității neamului românesc și anume unitatea lui lingvistică.

Chestiunea ține de originea dacică, provenind din teritoriul unanim recunoscut de istorici, chiar și de cei care au susținut transmutarea populației și dispariția ei în condițiile năvălitorilor și migratorilor; de existența unideismului, prin Zamolxis, ceea ce a favorizat acceptarea creștinismului, de tradiții și obiceiuri unice, de civilizația traco-geto-dacă, dovedită de vestigii arheologice, denumiri de obiecte și toponime, de continuitatea meșteșugurilor tradiționale, îndeosebi oieritul, creșterea vitelor, agricultura, prelucrarea lemnului, cultivarea viței de vie, apicultura și atâtea altele.

Problema limbii a devenit esențială îndeosebi în ultima vreme, mai ales din cauza aromânilor care încearcă de ani de zile, prin grupul de la Freiburg, să convingă Uniunea Europeană de existența **limbii aromâne** care, începând cu cercetătorii de la jumătatea veacului al XIX-lea și Școala lui Gustav Weigand au socotit că macedoromâna este un dialect. Toate strădaniile acestui grup nu s-au finalizat decât într-o **Rezoluție** care recomandă acordarea sprijinului de către statele în care trăiesc aromâni pentru păstrarea graiului lor.

Și oficialitățile din Basarabia, în extremismul lor politic, încercând să își găsească o altă identitate, inventată, se socot moldoveni, au „păcălit”, ca să ne exprimăm astfel, autoritățile Uniunii Europene care au fost puse în situația de a semna un document care în paralel era elaborat în **limba moldovenească**. Documentul a fost semnat și de partea română, în acest mod forțându-se acceptarea **limbii moldovenești**. Nicio personalitate științifică din lume nu a acceptat între limbile romanice și o limbă moldovenească, pentru simplul motiv că *este aceeași cu limba română*.

Ultimii ani au scos în evidență noi fapte de interes științific aparte. Este vorba, mai întâi de **Tăblițele de la Tărtăria**, cu istoria lor miraculoasă, care devin documente de limbă impresionante, menite a schimba concluziile științifice de până acum odată cu cercetarea lor autorizată de către specialiștii în domeniu.

Cea de-a doua descoperire este în legătură cu veacul al XI-lea, aducând date istorice despre noua populație blakă/vlahă suprapusă peste vechile așezări dace.

Existența vlahilor-blakilor este veche, termenii definind populația în formare, odată cu întinderea Imperiului Roman mai întâi la sudul Dunării, până la vărsarea ei în Marea Neagră și mai târziu cu 150 de ani și în nordul Dunării, după cucerirea Daciei, în august 106.

Aducem aici o mărturie care va schimba multe interpretări privind istoria românilor odată cu începutul celui de al doilea mileniu, împingând cu două-trei secole mai înainte de întemeierea/descălecarea „țărișoarelor” noastre informațiile care capătă proporții ale certitudinii: la acea vreme, deci secolul al doilea al noului mileniu (și el al II -lea) exista o Țară întinsă a Blakilor/Vlahilor. Faptul este consemnat în **Rahoncz Codex**, numele dat unei **Cronici** după localitatea unde a fost descoperită – Rahoncz – în Ungaria, la granița cu Austria. Noi am denumi acest extraordinar document **Cronica Blakă=Vlahă** pentru că privește integral neamul nostru, este

elaborată pe pământ românesc, de mitropoliții noștri, stâlpi ai Bisericii Ortodoxe, **Sava Trosin, Niles și Timarion** și numai întâmplarea a făcut să ajungă în acea localitate ungară de unde avea să treacă în patrimoniul național, la Budapesta.

Cronica a fost descoperită de multă vreme dar a început să ridice semne de întrebare prin cercetătorul maghiar Bela Toth, în 1907, pe când specialiști unguri și germani au încercat să-i dea de capăt fără nici un rezultat. Motivul esențial al neputinței de a descifra opera – căci, fără îndoială, este vorba de **prima operă** în scrisul de tranziție latino-dacic spre limba română, într-un alfabet specific al acelei vremi: secolul XI, spre sfârșit – secolul XII.

Descifrarea a fost biruința cercetătoarei Viorica Enăchiuc, fostă studentă a noastră, pentru scurtă vreme, la Facultatea de istorie-filologie a Universității din Iași, care după o experiență remarcabilă în domeniul cercetărilor arheologice, etnografice, lingvistice și filologice a reușit să descifreze și să pună la dispoziția culturii noastre istorice acest monument hotărâtor. Traducerea literară, fără abateri de la esența calapodului – din latina-vulgară/blakă a vremii în cea română actuală - înseamnă redarea conservării esenței în folosul interpretării contemporane. Iar echivalența în limba franceză, publicată în aceeași masivă carte oferă posibilitatea cercetării, în continuare, de către istoricii lumii.

Este deci, în esență, istoria noastră de atunci, **Blakia era Valahia**, mare cât Dacia lui Decebal, întinsă și unită sub sceptrul lui Vlad. Era creștinată și avea propria conducere mitropolitană cu personalități bisericești reprezentative și prestigioase.

Versetele semnificative ale **Codexului – Cronică națională** sunt expresii imnice sau elegiace ale vieții sociale, politice, diplomatice și militare, multe fiind ilustrate cu crochiuri, ceea ce pentru noi reprezintă, la un mileniu după cea din Roma, o altă, a doua **Columnă**, adică un film grăitor însoțind sau fiind însoțit de texte. În aceste crochiuri **Crucea lui Hristos și Crucea Sfântului Andrei** devin leitmotive, ilustrând unitatea și deplina creștinare a neamului.

Cât privește limba – și aici este meritul fundamental al cercetătoarei Viorica Enăchiuc în transplantarea vechiului text - este echivalată puterea, măreția, specificul neamului, intuind întinderea românității și în sudul Dunării ca și spiritualitatea și cultura dovedită în primul rând prin alfabetul pe care îl apreciem ca în expresia specifică a aceluși timp pe baza gradului de civilizație pe care îl reprezintă această contopire a semnelor dacice cu cele latine.

Să precizăm că unitatea neamului devine evidentă astfel prin limbă, iar lingviștii vor avea de reformulat numeroase chestiuni privind limba comună și acordarea ei cu graiurile/dialectele vorbite în sudul Dunării. Se va observa, bănuim noi, unitatea neamului în continuitatea lui, printr-un document care este cel dintâi atestat după năvălirea popoarelor, atât de multe, în drumul lor spre Europa. Blak/Vlah/Valah/Român acoperă astfel personalitatea etnică a aceluiași popor în drumul către desăvârșire.

Recunoașterea recentă, la Belgrad, a populației minoritare vlahe confirmă dorința organizațiilor noastre din Serbia de a-și păstra numele vechi de vlahi, iar autoritățile au găsit convenabilă această formulă. Ea devine derutantă în situația concretă când neamul nostru din Voivodina este socotit **român** deci **românesc**, în vreme ce românii din Valea Timocului sunt **vlahi**.

Și atunci: există în Serbia și români și vlahi, precum în Basarabia – români și moldoveni?

Misiunea noastră este de a populariza ideea că vlahii sunt români și românii sunt vlahi și mai ales de a continua ceea ce ne străduim a dovedi, adică tocmai această evoluție care se manifestă esențial prin aceeași limbă care este cea română.

Vom răspunde, în continuare, în cercetarea noastră la marea problemă a aromânilor/armânilor. Ei reprezintă, după statisticile statelor în care locuiesc, circa 461.000, însă cifra la care am ajuns în conformitate cu informațiile deținute de la societățile din comunități, numărul se ridică la circa un milion o sută de mii. Aria de răspândire este, acum, pământul întreg, cea mai mare prezență fiind atestată în Macedonia, România și Grecia. Existența aromânilor în Țările Române și apoi așezarea masivă în Principatele Române/România și în Transilvania au căpătat explicațiile istorice știute, datorită înțelegerilor directe în urma situației din Balcani, ades

însoțite de schimburi de populații. Important rămâne altceva: la intrarea pe pământ românesc și-au recunoscut calitatea de români și au căpătat cetățenia română. România a contribuit nu numai la asigurarea unei baze materiale minime pe care populația a dezvoltat-o impetuos prin hărnicia și priceperea aromânilor, ci și la formarea în continuare a unei pături de cărturari cu contribuții uriașe în istoria, lingvistica, deslușirea românității. Cu mici excepții, cele mai de seamă personalități aromâne au pătruns în istoria culturală a României până astăzi. În chiar zilele noastre, indiferent de pregătire și profesie, Matilda Caragiu-Marioțeanu, Ion Caramitru, Hagi sau Becali – pentru a nu menționa aici decât aceste nume din miile care pot fi citate – își exprimă cu mândrie originea lor, dar se socot români, aparținători culturii române și limbii române. Liga Culturală Română, pe care o reprezentăm, a preluat și susține în continuare înțeleapta idee a lui Nicolae Iorga, fostul ei președinte vreme de trei decenii, de a fi încurajată cultura aromânească în expresia ei tradițională, deși marii cărturari contemporani cu el au realizat operele lor fundamentale în limba română. Nimeni nu poate împiedica dorința firească a unei etnii sau a unor secvențe ale ei care crede că poate să transforme o minoritate într-un neam. Numai că istoria devedește că vremea unor asemenea transformări a trecut, că epoca modernă pune bazele unor renașteri ale neamurilor care, cu timpul, va duce la estomparea naționalismului brutal, în folosul contribuției fiecărei etnii la cultura și civilizația lumii.

Am participat la momentul când o delegație reprezentativă a Congresului de la Freiburg, în anul 1997, a depus la Parlamentul European de la Strasburg solicitarea de a se recunoaște limba aromână și am încurajat și noi dreptul aromânilor de a-și dovedi particularitățile specifice. Demersul s-a încheiat cu o recomandare – cu numărul 1333 – ca statele balcanice să sprijine vorbitorii aromâni, școala și cultura acestora.. Să menționăm că problema este în dependență de recunoașterea științifică și nici o organizație politică din lume nu-și poate asuma o asemenea răspundere de a hotărî o chestiune pentru care nu are dreptul de ase pronunța și nici nu o face. Altfel, forul european s-ar fi transformat în altceva decât este în fapt.

Să accentuăm că savanții aromâni, care s-au socotit români și armâni ca origine sud-dunăreană – Theodor Capidan, Pericle și Take Papahagi, George Murnu – au considerat ceea ce a impus școala condusă de Gustav Weigand, că aromâna, ca și meglenoromâna și istroromâna sunt dialecte ale limbii comune, limba română. Condiția de a deveni limbă este conținută în criteriul greu de depășit încă de acest dialect și în primul rând existența unei literaturi specifice. Iar celelalte limbi romanice, prin specialiștii lor, este necesar să o considere în această categorie, recunoscută ca atare mondial.

Aceste chestiuni și numeroase altele vor fi dezvoltate în rubrica pe care o deschidem pentru a dovedi **unitatea limbii române**, întărirea ei în expresia literară care a dat valori recunoscute în plan mondial.

Exemplul Eminescu poate fi întru totul edificator. Și-a scris poetul neamului capodeoperele sale în limba română sau moldovenească? Publiciștii tributari politicii de moment de la Chișinău îl socotesc poet de limbă moldovenească. În cele 64 de limbi în care a fost tradus, în unele din acestea de mari poeți, se precizează: tălmăcire dum limba română. Eminescu este făuritorul conștiinței de neam și de limbă literară românească. Sunt doi poeți Eminescu?

Vom încerca să dăm răspunsul la această problemă pentru noi limpede, dar pusă în dezbatere de falșii cunoscători ai adevărilor istorice și lingvistice. Și să ajungem la sublinierea concluziilor științifice construite de la cronicarii noștri, în frunte cu Dimitrie Cantemir, primul savant român, membru al Academiei de la Berlin, și adâncită de toți cercetătorii de până astăzi.